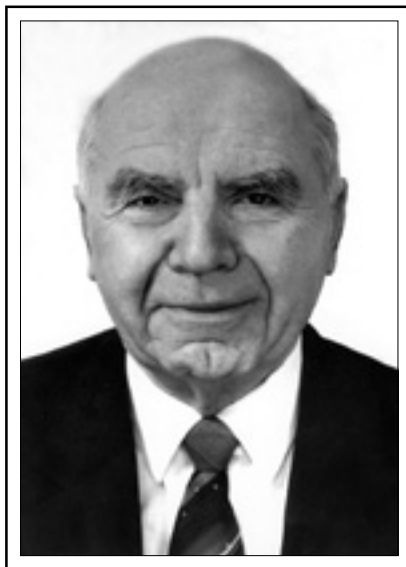

КОСТЯНТИН БОРИСОВИЧ ЯЦИМИРСЬКИЙ

21 червня 2005 року пішов з життя видатний вчений у галузі фізико-неорганічної, координаційної, аналітичної та біонеорганічної хімії, академік НАН України, доктор хімічних наук, Заслужений діяч науки і техніки УРСР, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, премії ім. Л.О.Чугаєва АН СРСР, премії ім. Л.В.Писаржевського НАН України, нагороджений Золотою медаллю ім. Я. Гейровського Чехословацької АН, доктор Honoris causa Вроцлавського університету, почесний член Польського хімічного товариства, член-кореспондент *Accademia Peloritana dei Pericolanti* (Італія), радник дирекції Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України Костянтин Борисович Яцимирський.

К.Б. Яцимирський народився 4 квітня 1916 року в с. Пологи Теплицького району Вінницької області. Трудову діяльність розпочав технікомлісоводом Чугуєво-Бабчанського учлігоспу в Харківській області. В 1936–1941 роках навчався на хімічному факультеті Середньоазійського державного університету (м. Ташкент). Одразу після закінчення навчання в університеті захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук. Під час Великої Вітчизняної війни працював викладачем військово-хімічної справи Подольського піхотного училища Московського військового округу.

Після демобілізації з лав Радянської армії в 1945 році К.Б. Яцимирський займався науковою і педагогічною діяльністю в Івановському хіміко-технологічному інституті, де він пройшов шлях від асистента до заступника директора інституту з наукової роботи. В 1948 році захистив докторську дисертацію.

У 1961 році К.Б. Яцимирського обрано членом-кореспондентом АН УРСР. З 1962 року він працює завідувачем відділу хімії комплексних сполук Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського АН УРСР, з 1969 року — завідувачем відділу Інституту фізичної хімії ім.

Л.В. Писаржевського АН УРСР. У 1963–1978 роках К.Б. Яцимирський очолював Відділення хімії та хімічної технології АН УРСР, був членом Президії Академії. В 1964 році його обрано дійсним членом (академіком) АН УРСР. З 1969 по 1982 роки К.Б. Яцимирський — директор Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського АН УРСР.

К.Б. Яцимирський — засновник і голова вітчизняної школи з фізико-неорганічної хімії та біонеорганічної хімії. Він автор понад 1000 наукових праць, у тому числі 24 монографій і підручників, багато з яких перекладено іноземними мовами. Серед

його учнів 17 докторів і 59 кандидатів наук. Наукові праці К.Б. Яцимирського одержали широке визнання наукової громадськості як у нашій країні, так і за її межами.

Вагомий внесок у сучасну координаційну хімію зробили фундаментальні роботи К.Б. Яцимирського в галузі термохімії комплексних сполук, термодинаміки та кінетики процесів комплексоутворення в розчинах та розтопах, спектроскопії та електронної будови комплексних сполук d- та f- перехідних металів, їх окисно-відновних та каталітичних властивостей, взаємного впливу координованих лігандів, у галузі синтезу та дослідження комплексів металів з новими класами лігандів, у тому числі з макроциклічними лігандами.

Багатогранна творча діяльність К.Б. Яцимирського характеризувалась виключною інтуїцією стосовно нових напрямків у хімічній науці. Він по праву вважається засновником високочутливих кінетичних методів аналізу, які знайшли широкий розвиток у світовій аналітичній практиці. Піонерські роботи К.Б. Яцимирського, які присвячені дослідженню зв'язування іонів металів з ДНК, пептидами та іншими біологічними молекулами, а також з молекулярними азотом та киснем, стали одним із джерел нової науки — біонеорганічної хімії.

К.Б. Яцимирський одним з перших почав використовувати апарат квантової хімії в дослідженнях природи зв'язку в координаційних сполуках, зробив вагомий внесок у становлення координаційної хімії макроциклічних сполук, виявив нові ефекти іонів металів у коливальних хімічних реакціях, знайшов кількісні критерії та підходи до аналізу детермінованого хаосу в хімічних системах, сформулював основні принципи керування окисно-відновними властивостями комплексів металів та стабілізації незвичних ступенів окислення перехідних металів.

Широко відомими стали результати досліджень К.Б. Яцимирського — комплексів металів, закріплених на поверхні полімерних і неорганічних носіїв, створення високоефективних протипухлинних, антиішемічних та інших лікарських препаратів на основі комплексів металів, нових засобів медичної діагностики, нових хімічних методів неруйнівного дефектоскопічного контролю та багато інших розробок.

Плідну наукову і науково-організаційну діяльність К.Б. Яцимирський протягом більше 40 років поєднував з педагогічною працею. Вчений — автор чотирьох підручників з природи хімічного зв'язку та фізико-хімічних методів аналізу, по яких навчалося багато поколінь студентів.

Велику увагу К.Б. Яцимирський завжди приділяв редакційно-видавничій діяльності. Він був організатором і відповідальним редактором журналу *«Известия высших учебных заведений. Химия и химическая технология»*, з моменту заснування і впродовж ряду років був членом редколегії *«Журнала неорганической химии»*, організатором, головним редактором (1965 — 1988) і членом редколегії журналу *«Теоретическая и экспериментальная химия»*, членом редколегії *«Journal of Coordination Chemistry»*.

К.Б. Яцимирський нагороджений орденом «Знак Пошани», двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом Жовтневої революції, орденом «За заслуги» III ступеня та медалями.

Світла пам'ять про талановитого вченого, педагога, людину високої інтелігентності, глибокої ерудиції, гострого й живого розуму, мудрості та душевної щедрості назавжди збережеться в наших серцях.

**Президія Національної
академії наук України
Відділення хімії
Національної академії наук України
Інститут фізичної хімії
ім. Л.В. Писаржевського НАН України**